

Strängnäs kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Åkerskolan i Strängnäs kommun

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen konstaterar vid tillsynen av Åkerskolan att det föreligger flera allvarliga brister i verksamheten. Tillsynen visar att undervisningen i högstadiet inte i tillräckligt hög grad är strukturerad och utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. Bristerna i undervisningen har en väsentlig betydelse för elevernas utveckling och lärande och innebär att eleverna riskerar att få en utbildning som inte är fullt likvärdig den som ges vid andra grundskolor. Det föreligger även brister i skolans arbete med särskilt stöd som riskerar att få till följd att elever inte ges det stöd som de är i behov av för att nå utbildningens mål. Vidare bedömer Skolinspektionen att elever vid skolan inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Tillsynen visar också att det saknas tillräcklig tillgång till specialpedagogisk kompetens i elevhälsan, och att elevhälsan inte arbetar hälsofrämjande och förebyggande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Skolinspektionen bedömer att bristerna allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Skolinspektionen förelägger därför Strängnäs kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. Föreläggandet förenas med vite.

De omständigheter som råder med anledning av Covid-19

Skolinspektionen noterar att många skolor i dagsläget är starkt påverkade av de åtgärder som vidtas med anledning av Covid-19. Skolinspektionen anpassar för närvarande på olika sätt sin tillsyn och granskning. Myndigheten följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Eftersom skolan fortfarande är aktiv och ska fortgå men under andra omständigheter menar Skolinspektionen dock att det är viktigt att meddela bedömningen efter den tillsyn som redan ägt rum. Skolinspektionen har i detta beslut satt tidsfristen, inom vilken åtgärderna ska vidtas, med hänsyn till rådande omständigheter.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Strängnäs kommun att vid vite av 600 000 kr kronor senast den **20 januari 2021** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart. Om Strängnäs kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna samt den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid

uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande.

Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten (påtalade brister) samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan under rubriken *Motivering till föreläggande vid vite*.

Undervisning och lärande

Skolinspektionen konstaterar att verksamheten vid Åkerskolan inte uppfyller författningskraven avseende att undervisningen ska vara strukturerad och utgå från och omfatta målen i läroplanen och respektive kursplan.

Åtgärder

- Se till att rektorn, genom att inhämta uppgifter från lärare och elever, följer upp arbetet i *högstadiet* med att genomföra en strukturerad undervisning utifrån målen i läroplanen och respektive kursplan. Uppföljningen ska omfatta förutsättningar för lärare att planera undervisningen och rutiner för vad som gäller när lärare är frånvarande. Rektorn ska dokumentera identifierade utvecklingsområden och besluta om utvecklingsinsatser. (1 kap. 3–4, 9 och 11 §§, 2 kap. 9–10 §§, 3 kap. 2 § samt 10 kap. 4 och 8 §§ skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen [2011:185]; bilaga till förordning [SKOLFS 2010: 37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, nedan Lgr 11, 1 Varje skolas utveckling, 2.2 Rektorns ansvar)
- Se till att lärare i den särskilda undervisningsgruppen i *högstadiet* ansvarar för att bedriva en målstyrd och strukturerad undervisning, detta genom att omdisponera lärarresurser. (1 kap. 3 §, 2 kap. 15 och 34 §§ samt 3 kap. 2 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen)
- Se till att lärarresursen i *högstadiet* är utformad så att elevernas rätt till utbildning tillgodoses. Detta ska huvudmannen göra genom att, under medverkan av rektorn, följa upp och utvärdera hur lärarresurserna (antalet lärare, lärarnas kompetensnivå och hur lärarna används) påverkar elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen. Huvudmannen ska dokumentera uppföljningen samt eventuella identifierade behov av förändringar i lärarresurserna och besluta om sådana förändringar. (2 kap. 34 § första stycket och 3 kap. 2 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen)

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att verksamheten vid Åkerskolan inte uppfyller författningskraven avseende garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och särskilt stöd.

Åtgärder

- Se till att samråd sker med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen. (3 kap. 4 a § skollagen)
- Se till att genom informationsinsatser till all skolpersonal klargöra skyldigheten att anmäla till rektorn om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att stöd getts i form av extra anpassningar eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (2 kap. 34 § andra stycket och 3 kap. 7 § skollagen; Lgr 11, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att rektorn tillsammans med lärare gör genomgångar av samtliga elever, minst en gång under höstterminen 2020, och härvid uppmärksammar; elever som befaras inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att de getts stöd i form av extra anpassningar, elever som det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga för, samt elever som uppvisar andra svårigheter i sin situation. (3 kap. 7 § skollagen; Lgr 11, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn ska, beträffande varje elev som har identifierats enligt ovan, se till att elevens behov av särskilt stöd utreds. Efter att utredningen är gjord, ska rektorn eller den personal som rektorn delegerat ansvaret till, ta ställning till om eleven ska ges särskilt stöd. Detta ska dokumenteras i ett beslut. (3 kap. 7 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev som ska ges särskilt stöd och att åtgärdsprogrammet innehåller konkreta och utvärderingsbara åtgärder för arbetet med det särskilda stödet, så att det framgår på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd. (3 kap. 7–10 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att rektorn, eller den i personalen som fått i uppdrag av rektorn att samordna arbetet med ett åtgärdsprogram, följer upp att alla som är involverade i arbetet med programmet genomför sitt arbete med åtgärderna så att eleven får särskilt stöd på det sätt och i den omfattning som eleven behöver. (2 kap. 9–10 §§ och 3 kap. 9–10 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att pågående åtgärdsprogram följs upp och utvärderas i enlighet med vad som har angetts i åtgärdsprogrammen. Se också till att efter utvärdering fatta ett nytt beslut om åtgärdsprogram eller beslut att avsluta åtgärdsprogram. (2 kap. 9–10 §§ och 3 kap. 9 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att verksamheten vid Åkerskolan inte uppfyller författningskraven avseende att bedriva ett aktivt och medvetet arbete med normer och värden, att utforma utbildningen så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt att bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.

Åtgärder

Aktivt och medvetet arbete med normer och värden

- Se till att lärare, genom regelbundna samtal med elever i årskurs 4–9, klargör och med eleverna diskuterar det svenska samhällets värdegrund och elevernas ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. (1 kap. 4–5 §§ skollagen; Lgr 11, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

Skolmiljö som präglas av trygghet och studiero

- Se till att rektorn, lärare och annan skolpersonal i årskurs 5–9 diskuterar och kommer överens om åtgärder som ska genomföras för att skapa respektfulla relationer mellan skolpersonal och elever samt mellan elever på skolan. Rektorn ska dokumentera åtgärder som genomförs. (1 kap. 5 § och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 1 God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas inflytande och ansvar, 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att rektorn beslutar om ordningsregler som tagits fram i samarbete med skolpersonal och under medverkan av eleverna. (5 kap. 5 § skollagen)
- Se till att skolpersonal ger eleverna information om ordningsregler och genomför samtal med elever för att skapa samsyn kring skolans ordningsregler. (5 kap. 5 § skollagen; Lgr 11, 1 Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden)
- Se till att rektorn leder och samordnar arbetet i årskurs 5–9 med att utforma skolmiljön så att alla elever tillförsäkras trygghet och studiero, genom att rektorn för personalen klargör ansvarstagande för att ordningsregler efterlevs, hur ordningsstörningar ska hanteras om de uppstår och hur disciplinära åtgärder används. (2 kap. 9-10 §§, 5 kap. 3, 5–6 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)
- Se till att rektorn, genom att inhämta uppgifter från lärare och elever, följer upp och utvärderar arbetet med att skapa trygghet och studiero i årskurs 5–9. Rektorn ska identifiera utvecklingsområden och besluta om utvecklingsinsatser. (2 kap. 9-10 §§ skollagen; Lgr 11, 1 Varje skolas utveckling, 2.8 Rektorns ansvar)

Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling

- Se till att, genom att inhämta uppgifter från elever, följa upp elevernas trygghet och trivsel samt uppfattning om förekomsten av kränkande behandling i syfte att få kunskap om vilka behov skolan har av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Se vidare till att utifrån uppföljningen identifiera risker för kränkande behandling och sätta upp mål för det förebyggande arbetet och besluta om insatser som ska genomföras under året. (6 kap. 6–8 §§ skollagen; 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling; Lgr 11, 1, Förståelse och medmänsklighet, God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Normer och värden)
- Se till att upprätta en plan mot kränkande behandling som innehåller konkreta mål som utgår från uppföljningen och beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året för att förebygga kränkande behandling samt information om hur insatserna ska följas upp och utvärderas. (6 kap. 6 och 8 §§ skollagen)
- Se till att genom informationsinsatser till all skolpersonal klargöra skyldigheten att anmäla kränkande behandling till rektorn. Rektorn ska följa upp antalet anmälningar om kränkande behandling och genom samtal med lärare och annan skolpersonal säkerställa att de har insikt i skyldigheten att anmäla. (2 kap. 34 § andra stycket, 6 kap. 5 och 10 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Grundläggande förutsättningar för skolenheten – elevhälsa

Skolinspektionen konstaterar att Strängnäs kommun inte uppfyller författningskraven avseende elevhälsans omfattning.

Åtgärder

- Se till att det i elevhälsan finns tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens för eleverna i förskoleklassen och årskurs 4-9 samt att elevhälsan omfattar specialpedagogiska insatser för ovan nämnda elever. (2 kap. 25 § skollagen)
- Se till att rektorn organiserar elevhälsans verksamhet så att den omfattar förebyggande och hälsofrämjande insatser för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål, genom att se till att regelbunden samverkan kommer till stånd mellan personalen i elevhälsan och lärare och annan skolpersonal i syfte att uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd och att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. (2 kap. 25 § skollagen; Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar)

Motivering till föreläggande vid vite

Undervisning och lärande

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att det finns allvarliga brister i undervisningen på Åkerskolan och att dessa brister har funnits under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att eleverna i den särskilda undervisningsgruppen i högstadiet inte ges en strukturerad undervisning som utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. Det råder oklarheter i fråga om vilken eller vilka lärare som ansvarar för undervisningen i den särskilda undervisningsgruppen och läraren som bedriver undervisningen ger inte eleverna en planerad och strukturerad undervisning.

Skolinspektionen bedömer vidare att undervisningen i högstadiet inte alltid planeras och genomförs utifrån läroplanen och respektive kursplan. Skolinspektionens utredning visar att flera lärare inte har en planering av undervisningen utifrån läroplanen och respektive kursplan. Det framkommer också att undervisningen i flera ämnen under längre perioder, när lärare är frånvarande och ersätts av vikarier, inte genomförs utifrån målen i läroplanen och ämnets kursplan. Vikarier saknar många gånger tillgång till ordinarie lärares planering och det förekommer kontinuerligt lektioner som leds av vikarier och som inte innefattar en målstyrd undervisning. Skolinspektionen bedömer att det är en brist att rektorn inte följer upp och försäkrar sig om att undervisningen planeras och genomförs utifrån läroplanen och respektive kursplan. Det är särskilt angeläget att rektorn leder och styr arbetet mot de nationella målen mot bakgrund av att Åkerskolan har en låg andel legitimerade lärare.

Huvudmannen har det övergripande ansvaret för utbildningen, för resursfördelning och personalförsörjning samt för att följa upp och utvärdera resultaten och att åtgärda eventuella brister. Skolinspektionen bedömer att bristerna i undervisningen på högstadiet kan kopplas till lärarresursen. Huvudmannen behöver vidta åtgärder för att rätta till brister i lärarresursen samt för att säkerställa att lärarresursen är sådan det finns förutsättningar att följa skollagens bestämmelser.

Med anledning av att det också framkommer att lektioner ofta ställs in på grund av brist på vikarier, understryker Skolinspektionen vikten av att rektorn följer upp timplanen och säkerställer att eleverna verkligen får den undervisningstid som de har rätt till. Detta för att eleverna inte ska gå miste om undervisningstid och i förlängningen få sämre förutsättningar att nå kunskapskraven. I de fall uppföljningen visar att undervisningstid har fallit bort måste det finnas möjlighet för eleverna att kompenseras med den förlorade tiden.

Rättslig reglering

Målstyrd och strukturerad undervisning

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden (1 kap. 4 § skollagen). Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 9 § skollagen). Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen (Lgr 11, 1 Skolans

värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning). För utbildningen i grundskolan gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen anger dels utbildningens värdegrund och uppdrag, dels mål och riktlinjer för hur utbildningen ska bedrivas (1 kap. 11 § skollagen). I skollagen anges vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta (jfr 10 kap. 4 § skollagen). För varje ämne finns en kursplan (10 kap. 8 § skollagen). Kursplanerna innehåller respektive ämnes syfte och centrala innehåll. Kursplanerna i läroplanen kompletteras av kunskapskrav (Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen, SKOLFS 2011:19). Läroplanen och kursplanerna omfattar således olika slags mål som tillsammans ska utgöra grunden för genomförandet av undervisningen (prop. 2008/09:87, s. 10 och 13 f).

Med undervisning avses i skollagen sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen). Lärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver (jfr 2 kap. 15 § skollagen). Alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål (3 kap. 2 § skollagen). Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

Huvudmannens ansvar

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8 b § skollagen). Huvudmannen ska se till att personalen vid skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 3, 5–7 §§ skollagen).

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett

aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället (Lgr 11, 1 Varje skolas utveckling).

Rektorns ansvar

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9–10 § skollagen).

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 4 kap. 3 § skollagen ska genomföras även på skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs (4 kap. 4 § skollagen).

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens utredning

Undervisningen för elever i en särskild undervisningsgrupp brister

Skolinspektionens utredning visar att elever som ska få sin undervisning i en särskild undervisningsgrupp inte får en strukturerad undervisning som utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. Av intervju med lärare som ansvarar för en särskild undervisningsgrupp för årskurserna 7-9 framgår att hen främst ska ha ansvar för elevernas skoldag med fokus på det sociala och att undervisningen ska bygga på ämneslärares planeringar. Av intervjun framgår att eleverna inte får en undervisning som är planerad och strukturerad utifrån läroplanen och kursplanerna. Läraren i den särskilda undervisningsgruppen genomför undervisningen men har inte legitimation som lärare. Läraren uppger att upplägget fungerar undermåligt och att hen saknar underlag från ämneslärarna. En annan lärare som har i uppdrag att stötta läraren i den särskilda undervisningsgruppen en dag i veckan berättar vid skolbesöket att det inte finns någon plan för hur elevernas undervisning ska organiseras och att detta medför att eleverna i den särskilda undervisningsgruppen missar sin utbildning. Lärarna på högstadiet uppger att det är läraren i den särskilda undervisningsgruppen som är helt ansvarig för undervisningen. Rektorn uppger i intervju att det är de behöriga ämneslärarna som ska ge underlag i form av planering till läraren i den särskilda undervisningsgruppen, och att det även är de behöriga lärarna som ska bedöma elevernas prestationer. Dock säger rektorn att detta behöver förtydligas och att undervisningen i den särskilda undervisningsgruppen inte har organiserats.

Undervisningen i högstadiet planeras och genomförs inte alltid utifrån läroplanen och respektive kursplan

Utredningen visar att flera lärare saknar planering av undervisningen utifrån läroplanen och respektive kursplan. Skolinspektionen begär vid tillsynsbesöket att få ta del av tolv lärares planeringar. Biträdande rektorn återkopplar att han funnit att det inte finns planeringar för alla de tolv lärarna där de ska finnas och att vissa planeringar som finns är undermåliga. Biträdande rektorn uppger att bristen på lärares planeringar av undervisningen är känd för honom sedan tidigare och att skolan i samverkan med Skolverket jobbar med insatser som gäller lärarnas planering av undervisningen. I samband med en lektionsobservation uppger en lärare att alla lärare ska ha en planering, men att inte alla lärare har det för att de "inte orkar" på grund av hög arbetsbelastning som följd av långvarig brist på lärare på skolan. Skolan använder sig av ett digitalt system där lärare ska lägga in sina pedagogiska planeringar, så att planeringarna även är tillgänglig för elever, vårdnadshavare samt vikarier. Dock finns det ett antal lärare som inte lägger in sina planeringar enligt rutinen. Detta framgår av intervjuer med elever, lärare och rektorn samt av dokumentstudier. Av intervjun med rektorn framgår att skolledningen inte hunnit med att följa upp lärarnas arbete med planering, men rektorns uppfattning är att lärarna har en planering.

Utredningen visar vidare att undervisningen i flera ämnen i längre perioder inte genomförs utifrån gällande kursplan till följd av att lärare är frånvarande och att vikarier saknar planeringar. Fyra av tio lektioner som Skolinspektionen observerade vid skolbesöket leddes av vikarier. Två av vikarierna på högstadiet hade inte tillgång till ordinarie lärares planering. I ett fall löste vikarien detta genom att låta eleverna arbeta med andra ämnen på lektionen. I det andra fallet har vikarien ersatt ordinarie lärare i ämnet engelska sedan slutet av höstterminen 2019, och vikarien uppger att hen inte har en planering att utgå ifrån. Vikarien uppgav vidare att eleverna inte har fått någon undervisning som utgår ifrån läroplanen och kursplanen i engelska under vikariens tid. Rektorn eller annan personal har inte besökt vikariens lektioner eller på annat sätt följt upp hur undervisningen fungerar. Elever i årskurserna 7-9 berättar i intervju att de "inte har undervisning i engelska" och att de inte lär sig något på lektionerna. Vid en annan lektionsobservation i ämnet fysik framgår att vikarien har ersatt ordinarie lärare under några veckors tid, och att eleverna under den tiden har haft samma uppgift att arbeta med. Vikarien berättar dock att flera av eleverna inte ens har påbörjat uppgiften. Av intervju med lärare framgår att eleverna i en årskurs på högstadiet inte fick en undervisning utifrån kursplanen i ämnet fysik under tre månaders tid höstterminen 2019. Samma situation gäller undervisningen i ämnena kemi och biologi under en månad hösten 2019. Rektorn uppger att det finns brister vad gäller planering av undervisningen i de fall den ordinarie läraren är frånvarande en längre period.

Av Skolinspektionens utredning framgår också att det, till följd av hög lärarfrånvaro på högstadiet, ofta förekommer att vikarier leder lektioner som inte innefattar en målstyrd undervisning, det vill säga genomförs utifrån målen i läroplanen och respektive kursplan. Det är också vanligt att lektioner ställs in på grund av vikariebrist. Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att undervisningen i stor omfattning påverkas av hög lärarfrånvaro och brist på vikarier, framför allt på högstadiet. Av

intervjuer och lektionsobservationer framgår att det exempelvis förekommer att eleverna själva får välja vad de vill göra på lektionerna, då vikarier saknar lektionsplanering, eller att de får arbeta med andra ämnen. Lärare berättar att vikarier ska ha tillgång till planeringar via det digitala systemet, men att inte alla vikarier får tillgång till en digital enhet och kommer därmed inte åt planeringarna. En elev berättar till exempel att hans klass veckan innan Skolinspektionens besök endast hade två lektioner en dag, de andra var inställda. Rektorn uppger att lektioner har ställts in i alldeles för hög utsträckning och att det framför allt är eleverna i årskurserna 7-9 som drabbats. Rektorn säger att situationen visserligen har förbättrats något sedan terminsstarten 2020, men att situationen har varit problematisk sedan han tillträdde som rektor i september 2017.

Rektorns uppföljning av undervisningen brister

Skolinspektionens utredning visar att rektorn inte följer upp och försäkrar sig om att undervisningen struktureras och genomförs utifrån läroplanen och kursplanerna. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att rektorn inte följer upp lärarnas planering och genomförande av undervisningen, exempelvis har rektorn inte gjort lektionsbesök. Vidare framgår att skolledningen inte följer upp att lärares planeringar finns tillgängliga i det digitala systemet. Lärare på högstadiet uppger att det saknas en organisation för samverkan kring planering av undervisning mellan lärare. Lärare på högstadiet uppger vidare att samarbete och samverkan kring undervisningen sker på enskilda lärares initiativ. Rektorn säger även att det har saknats strukturer och kontinuitet i arbetet på grund av flertalet rektorsbyten. Enligt uppgifter från rektorn är andelen lärare med legitimation 51 procent på Åkerskolan.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det föreligger allvarliga brister i arbetet med särskilt stöd på Åkerskolan och att dessa brister har funnits under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att skolan brister i att uppmärksamma och utreda elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns flera elever som inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås, men skolan har inte utrett elevernas eventuella behov av särskilt stöd, trots att detta enligt rektorn borde ha skett.

Skolinspektionen bedömer också att rektorn inte alltid ser till att det skyndsamt genomförs en utredning för en elev som kan vara i behov av särskilt stöd. Av Skolinspektionens utredning framgår att utredningar ibland tar flera månader och i något fall har en utredning inte alls kommit tillstånd efter att lärare har anmält till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Vidare finns det brister gällande att fatta beslut om åtgärdsprogram för elever som ska ges särskilt stöd och att ge elever det särskilda stöd som de behöver. Det finns elever som skolan i en utredning har bedömt vara i behov av särskilt stöd men som trots detta inte har något åtgärdsprogram. Det finns också elever som inte ges särskilt stöd på det sätt som utredningen visar att de behöver. Vid tiden för Skolinspektionens tillsynsbesök var det flera elever som gavs stöd i form av särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång, men som saknade beslut om åtgärdsprogram och andra beslut om särskilda stödåtgärder. Även om huvudmannen anför att skolan numera har sett till att dessa elever har erforderliga

beslut, bedömer Skolinspektionen att bristerna i arbetet med att utarbeta åtgärdsprogram omfattar ytterligare elever. Skolinspektionen bedömer även att arbetet med att följa upp och utvärdera elevers särskilda stödåtgärder brister.

Åtgärdsprogram är centrala i arbetet med att säkerställa att elever ges de särskilda stödinsatser som de behöver och att uppföljning och utvärdering av de vidtagna åtgärderna sker. Det är också viktigt ur ett rättssäkerhetsperspektiv att fatta beslut om åtgärdsprogram, eller beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram, eftersom att eleven och elevens vårdnadshavare har möjlighet att överklaga ett beslut om de inte är nöjda med de insatser skolan vidtar. Skolinspektionen ser allvarligt på bristerna i arbetet med särskilt stöd, särskilt mot bakgrund av att skolan har låga kunskapsresultat i förhållande till riket.

Skolinspektionen konstaterar även att det föreligger brister i arbetet med att göra en särskild bedömning av elevernas kunskapsutveckling i förskoleklass i syfte att tidigt uppmärksamma behov av stödinsatser. Vid en sådan bedömning ska samråd ske med personal med specialpedagogisk kompetens, men detta sker inte på skolan.

Huvudmannen behöver vida åtgärder för att se till att personalen vid skolan har nödvändiga insikter i bestämmelser om ansvar för att uppmärksamma elever som kan vara i behov av särskilt stöd samt för att se till att rektorn och skolans personal fullgör de skyldigheter och de uppgifter som följer av skollagens bestämmelser om särskilt stöd och garanti för tidiga stödinsatser.

Rättslig reglering

Garanti för tidiga stödinsatser i förskolan

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen, om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som ska uppnås i årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppnå de kunskapskrav som anges där ska det skyndsamt planeras stöd i form av extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn enligt 3 kap. 7 § skollagen. Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning och vid planering av extra anpassningar när det i förskoleklassen upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik (3 kap. 4–4a §§ skollagen).

Utredning och särskilt stöd

Om det inom ramen för undervisningen, genom uppgifter från lärare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning av elevens behov av särskilt stöd visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektor eller den som rektor har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen). Beslut av en rektor i fråga om åtgärdsprogram får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 16 § skollagen).

För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 10 § skollagen).

Ansvar för att uppmärksamma elever som kan vara i behov av särskilt stöd

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen och kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett åtgärdsprogram (10 kap 12 § skollagen).

Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd (Lgr 11, 2.2 Kunskaper). Rektor har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 11, Rektorns ansvar).

Skolinspektionen redogör på sida 8-9 för övriga aktuella bestämmelser under rubrikerna *Huvudmannens ansvar* och *Rektorns ansvar*.

Skolinspektionens utredning

Medverkan av personal med specialpedagogisk kompetens saknas i arbetet med särskild bedömning i förskoleklass

Skolinspektionens utredning visar att det inte sker samråd med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen. Lärarna använder det nationella kartläggningsmaterialet i förskoleklassen och gör därefter en särskild bedömning för de elever som utifrån detta underlag visar indikationer på att inte nå kommande kunskapskrav. Det framgår dock av lärarintervju att lärarna i förskoleklass inte får stöd av specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning. Detta framgår även i lärarnas analys av elevernas kunskapsresultat i skolans rapport *Dialogstöd vid läroplansuppföljning - Kunskap, utveckling och lärande Grundskola*. Det finns visserligen en lärare som arbetar med

specialpedagogiska uppdrag på lågstadiet, men hans tid räcker inte till förskoleklassen enligt uppgifter i intervjun. Lärarna i förskoleklassen är ensamma i arbetet med den särskilda bedömningen.

Brister i arbetet med särskilt stöd

Skolinspektionens utredning visar att skolan brister i att uppmärksamma och utreda elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Skolinspektionen begärde vid tillsynsbesöket att få ta del av 19 elevakter som visar vad skolan ger eleven för stödinsatser. Samtliga elever, vars akter begärdes ut, går i årskurserna 4-9 och urvalet grundades på att eleverna enligt betygs katalogen har flertalet F i betyg (4-12 stycken F), anpassad studiegång, notering om att underlag för bedömning saknas i ett eller flera ämnen eller att eleven varit frånvarande mer än 25 procent under hösten 2019. Dokumentation saknades helt för 11 av 19 elever. I intervju med elevhälsan omtalar Skolinspektionen nio elever i årskurserna 8 och 9 för vilka dokumentation saknas. Personal i elevhälsan uppger att en av de nio eleverna har uppmärksammats vid elevhälsans möten, och att elevhälsan inte fått in anmälan om oro för måluppfyllelse från lärarna för övriga åtta elever. Socialpedagogen berättar att hen har varit behjälplig med utredning av två elevers eventuella särskilda stödbehov under läsåret 2019/20, i brist på specialpedagogisk kompetens på skolan. Det framgår av rektorsintervjun att skolan, beträffande flera elever som inte når kunskapskraven, inte har genomfört en utredning av elevernas eventuella behov av särskilt stöd, trots att det borde ha skett.

Utredningen visar att elevers eventuella särskilda stödbehov inte alltid utreds skyndsamt och ibland inte utreds alls på Åkerskolan. Skolans arbetsgång innebär att en anmälan om att det finns behov av att göra en utredning om särskilt stöd ska lämnas till elevhälsan. Rektorn deltar vid elevhälsans möten när anmälningar behandlas. Dock ges i två lärarintervjuer exempel på att utredningar ibland tar väldigt lång tid, och att detta beror på brist på specialpedagogisk kompetens. Lärare ger exempel på anmälan om oro för elevers bristande måluppfyllelse som de lämnat till elevhälsan tidigt under höstterminen 2019, där återkoppling från elevhälsan har uteblivit helt i ett fall, och att utredningen har tagit över tre månader i ett annat fall. Av intervju med rektorn framgår att utredningar av elevers behov av särskilt stöd inte har genomförts i den omfattning som borde ha skett. Detta är enligt rektorn en konsekvens av att skolan befunnit sig i en akutsituation i ungefär ett och ett halvt år med brist på personal. Rektorn säger vidare att de nu har anställt en till biträdande rektor och därmed kommer kunna ha ett annat fokus än bara på det akuta.

Vidare visar utredningen att beslut om åtgärdsprogram saknas för flera elever som är i behov av särskilt stöd, och att elever som är i behov av särskilt stöd inte alltid ges ett sådant stöd. Av intervjuer med lärare framgår att det kan ta lång tid innan åtgärdsprogram utarbetas för elever som har behov av särskilt stöd enligt en utredning. I intervju ger personal i elevhälsan ett exempel på att en elevs särskilda stödbehov har utretts och att eleven bedömdes vara i behov av särskilt stöd i december 2019. Ingen har dock därefter fattat beslut om åtgärdsprogram, utan eleven ska nu istället ges extra anpassningar, enligt personal i elevhälsan. Lärare ger ett annat exempel på att en pedagogisk utredning har genomförts som har visat att eleven har behov av särskilt stöd, men att åtgärdsprogram inte har utarbetats och att eleven inte ges något stöd. En

lärare berättar att elever som har behov av digitala hjälpmedel på grund av dyslexi inte ges sådana hjälpmedel, trots att pedagogiska utredningar har påvisat det behovet. En annan lärare uppger också att elever i årskurserna 5 och 6 som har dyslexi inte får det stöd de behöver. Vid tillsynsbesöket framgår även av intervjuer med lärare och elevhälsa att det saknas beslut om åtgärdsprogram för flera elever som går i den särskilda undervisningsgruppen i årskurserna 6-9. Flera av dessa elever går heller inte hela skoldagar och saknar dessutom beslut om anpassad studiegång. Huvudmannen skriver dock i ett yttrande som inkom till Skolinspektionen efter tillsynsbesöket att rektorn har förtydligat organisationen gällande de särskilda undervisningsgrupperna på skolan, och att det nu finns beslut om anpassad studiegång och åtgärdsprogram för samtliga elever som har sin undervisning i dessa grupper.

Brister gällande uppföljning och utvärdering av särskilt stöd

Skolinspektionens utredning visar även att uppföljning och utvärdering av elevers särskilda stödåtgärder brister. Av intervjuer med elevhälsan och lärare i den särskilda undervisningsgruppen framgår att flera elevers åtgärdsprogram inte har utvärderats i enlighet med vad som har beslutats i programmet. Ett åtgärdsprogram som avser placering i särskild undervisningsgrupp skulle ha utvärderats i december 2019, men läraren uppger att det inte har skett. En representant i elevhälsan säger i intervju att hen har gjort en ny pedagogisk kartläggning, men att hens uppdrag slutade där. I ett åtgärdsprogram med beslut om särskild undervisningsgrupp saknas datum för utvärdering, och i ytterligare ett fall saknas utvärdering av särskilda stödinsatser som enligt åtgärdsprogrammet skulle ha skett i maj 2019.

Under 2019 har det till Skolinspektionen inkommit flertalet anmälningar om brister gällande särskilt stöd avseende enskilda elever på Åkerskolan. Skolinspektionen har, vid tillsyn utifrån individärenden, i flera ärenden förelagt Strängnäs kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det på Åkerskolan inte bedrivs ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete, i syfte att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. Utredningen visar att det finns ett aktivt värdegrundsarbete för årskurserna 1-3, men att det saknas för årskurserna 4-9. Skolinspektionen bedömer vidare att elever i årskurs 5-9 inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Studieron brister allvarligt i några årskurser och det är återkommande brister i studieron på lektioner när eleverna har vikarier. Tillsynen visar vidare att det finns många elever som upplever otrygghet. Bland annat förekommer skadegörelse, hårt språkbruk och bristande respekt mellan elever på skolan. Även om skolan genomför vissa åtgärder för att förbättra tryggheten och studieron, bedömer Skolinspektionen att dessa inte är tillräckliga. Skolinspektionen konstaterar att rektorn inte tar ansvar för att det finns ett strategiskt arbete med att skapa trygghet och studiero. Bland annat framkommer att skolans ordningsregler inte efterlevs och det finns osäkerhet bland lärare i fråga om hur disciplinära åtgärder ska användas. Det finns också brister i respekten och tilliten mellan personal och elever, liksom mellan elever, som skolan behöver uppmärksamma

och sätta in åtgärder för att förbättra. Skolinspektionen bedömer även att det är en brist att rektorn inte följer upp arbetet med att skapa studiero i undervisningen.

Skolinspektionen konstaterar vidare att skolans målinriktade arbete mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav. Skolan brister i arbetet med att skaffa sig kunskap om elevernas trygghet och trivsel och risker för kränkningar i skolan och att genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Även om huvudmannen anför att skolan numera har en aktuell plan mot kränkande behandling, konstaterar Skolinspektionen att planen inte bygger på en sådan uppföljning av risker för kränkningar på skolan som är nödvändig för att kunna sätta in åtgärder som motsvarar behoven. Skolinspektionen bedömer vidare att personalen inte alltid anmäler till rektorn om de får kännedom om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling.

Huvudmannen behöver vidta åtgärder för att se till att rektorn och skolans personal fullgör de skyldigheter och de uppgifter som följer av skollagen och läroplanen om arbete med normer och värden samt trygghet och studiero. Huvudmannen måste också se till att det vid Åkerskolan bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever och att personalen har insikt i bestämmelsen om skyldighet att anmäla kränkande behandling till rektorn.

Rättslig reglering

Arbete med normer och värden

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på (1 kap. 4 § skollagen). Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling (1 kap. 5 § skollagen).

Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang. Läraren ska klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet (Lgr 11, 2.1 Normer och värden). Alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön (Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Trygghet och studiero

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen). Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen). Rektorn

eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande (jfr 5 kap. 6 § skollagen).

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har (Lgr 11, 1 Rättigheter och skyldigheter). Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära (Lgr 11, 1 God miljö för utveckling och lärande). Skolans mål är att varje elev respekterar andra människors egenvärde, kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen. Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt. Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen, och samarbeta med hemmen i elevernas fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete (Lgr 11, 2.1 Normer och värden). Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande (Lgr 11, 2.2 Kunskaper). Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan (Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande). Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

I förarbetena till bestämmelsen anges att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Vidare anges att det förebyggande arbetet är centralt, och att det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. Rutiner för att säkerställa samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal är också centrala inslag i det förebyggande och långsiktiga arbetet. Rektorns skyldighet att se till att elevers behov av stöd utreds och att stödåtgärder kommer till stånd för elever i behov av stöd är självfallet även det en del i arbetet med att skapa en trygg och stimulerande studiemiljö (prop. 2009/10:165 s. 319 och 320).

Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling

Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka

av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 6–8 §§ skollagen).

En plan mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för (2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

En lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen). Huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i skollagen sjätte kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget (6 kap. 5 § skollagen).

Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser (Lgr 11, 1 Förståelse och medmänsklighet). Alla som arbetar i skolan ska aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling (Lgr 11, 2.1 Normer och värden).

Skolinspektionen redogör på sida 8-9 för övriga aktuella bestämmelser under rubrikerna *Huvudmannens ansvar* och *Rektorns ansvar*.

Skolinspektionens utredning

Det saknas ett aktivt och medvetet värdegrundsarbete i årskurs 4-9

Tillsynen visar att det saknas ett aktivt värdegrundsarbete i utbildningen för årskurserna 4-9 på Åkerskolan. Lärare som undervisar årskurserna 7-9 berättar att det saknas ett aktivt värdegrundsarbete på skolan. Lärarna beskriver att det är upp till varje lärare att bedriva värdegrundsarbete, och att det är mentorstiden som kan användas till det, men att den tiden går åt till annat. Det finns dock ett systematiskt värdegrundsarbete i årskurserna 1-3, där en personal varje vecka pratar med eleverna om värdegrundsfrågor i halvklass. Detta arbete saknas för årskurserna 4-9.

Trygghetsteamet berättar att de har pratat om hur de ska jobba med värdegrunden i dessa årskurser, men säger att de sedan ungefär ett år tillbaka bara är på "idéstadiet" och att inget aktivt värdegrundsarbete pågår än. Av intervjuer med elever i årskurserna 5-9 framgår att några men inte alla lärare pratar med dem om hur man ska vara mot

varandra. En elev som är med i elevrådet berättar att de visserligen arbetar med kamratstödjare på skolan, men att det arbetet inte når ut till alla elever.

Trygghetsteamets och elevhälsans representanter berättar bland annat att det finns en nedsättande jargong gällande homosexualitet på skolan. Vid Skolinspektionens observationer av såväl lektioner som raster förekommer även homofobiska uttryck bland elever på skolan. Av intervjun med trygghetsteamet framkommer dock att de inte hinner med att arbeta främjande och förebyggande med denna problematik, utan att det ansvaret ligger på mentorsgrupperna och kamratstödjarna. Kuratorn berättar att elever i en utvärdering av förra årets plan mot kränkande behandling uppgav att de inte upplever att det pågår ett värdegrundsarbete på skolan, varken inom undervisningen eller på mentorstiderna. En anledning till detta uppges vara att mentorerna har bytts ut ofta. Även rektorn berättar i intervju att personal på skolan har uppmärksammat en hård jargong och homofobiska uttryck bland elever, men att det inte pågår något arbete kring det.

I ett yttrande som inkom till Skolinspektionen efter tillsynsbesöket beskriver huvudmannen att rektorn har inlett ett värdegrundsarbete på skolan, som bland annat inriktas mot grovt språkbruk och "machokultur".

Eleverna i vissa årskurser har inte en trygg skolmiljö

Skolinspektionens utredning visar att skolmiljön för eleverna i årskurserna 5-9 på Åkerskolan inte präglas av trygghet. Av intervjuer med elever framgår att elever i årskurserna 1-4 upplever sig trygga i skolan och att eleverna i dessa årskurser har sin skolverksamhet i en annan byggnad än årskurserna 5-9. Elever i årskurserna 5-6 förklarar i intervju att äldre elever skapar otrygghet i skolans lokaler och att det sedan flera år tillbaka ofta förekommer skadegörelse i skolans lokaler. Eleverna berättar exempelvis att det finns ett "gäng" äldre elever som sparkar in dörrar på elevskåp och mobbar yngre elever. Av intervju med elever i årskurserna 7-9 framgår att de upplever otrygghet på grund av att det har skett stölder på skolan och att många elever saknar respekt för varandra, vilket bland annat yttrar sig i verbala kränkningar. Eleverna säger även att det saknas respekt mellan lärare och elever, och att lärare kan slänga ur sig taskiga kommentarer till elever.

Personal i trygghetsteamet berättar att det saknas vuxennärvaro i korridorerna där eleverna i årskurserna 5-9 befinner sig. Det saknas också lärarrepresentanter för årskurserna 5-9 i trygghetsteamet. Det finns inget bemanningsschema, och det blir ofta stökigt i korridoren där årskurs 5-6 befinner sig, samt i skolans cafeteria. I cafeterian uppger kuratorn dock att det finns personal. Skolinspektionens observationer vid tillsynsbesöket visar att det trots bemanning förekommer oroligheter och grova ord i cafeterian, utan att någon vuxen ingriper. Det framgår av intervjuer med elever att lärare inte alltid reagerar eller agerar om någon elev behandlas illa. Elever ger exempel på att lärare blir arga när elever skojar med varandra, men när det är allvar "bryr sig ingen", säger elever. Elever uppger också att lärarebett elever bråka på annan plats när det uppstått ett bråk utanför personalrummet. Lärare uppger att deras uppfattning är att eleverna överlag är trygga på skolan, men att det finns elevgrupper som skapar

otrygghet och att elever säger taskiga saker till varandra. Lärare uppger även att det inte finns något organiserat arbete på skolan med att förbättra elevernas språkbruk.

Det förekommer dagligen störande moment under lektionerna

Skolinspektionens utredning visar att inte alla elever på Åkerskolan tillförsäkras en studiemiljö som präglas av studiero. Elever i årskurs 5-9 beskriver att störande moment dagligen förekommer på lektioner i flera ämnen, såsom exempelvis att elever skriker, tar andra elevers saker och går ut från klassrummet och smäller igen dörrar. Enligt intervju med elever i årskurserna 7-9 framgår att i en årskurs är det dålig studiero på alla lektioner utom i ett ämne. Det framgår även att det är stökigt i de grupper som elever använder under lektioner, då lärare inte har någon uppsyn där. Detta ser även Skolinspektionen exempel på under en lektionsobservation. En lärare säger vid ett annat lektionsbesök att eleverna i den aktuella klassen är "sjövilla". Under lektionen störs undervisningen upprepade gånger av elever som pratar rakt ut, går omkring i klassrummet, kastar saker och uttalar verbala kränkningar högt.

Av intervju med elever i årskurserna 5-9 framgår att det råder "kaos" på lektioner då de har vikarier, vilket eleverna uppger att de har ofta. En problematik som lärare beskriver är att det inte sker någon överlämning mellan ordinarie lärare och vikarier, vilket innebär att vikarien exempelvis inte känner till hur undervisningen ska anpassas till elevgruppen. Detta medför enligt lärarna att elever med stort strukturbehov blir oroliga vilket i sin tur påverkar studieron negativt.

Det förekommer också relativt ofta att elever som stör lektioner blir utvisade från lektionen av läraren men vägrar att lämna klassrummet och stannar istället kvar och fortsätter störa lektionen, enligt elever. Detta inträffar även vid Skolinspektionens lektionsobservationer. Under en lektion försöker läraren visa ut elever som stör, men det lyckas inte. Under lektionen hämtar läraren, efter ett antal försök att själv upprätta studiero, en annan lärare som försöker hjälpa till vid en konflikt som uppstår mellan några elever. Eleverna kränker varandra fysiskt och verbalt upprepade gånger, uttalar flertalet högljudda svordomar, slår i bänken och kastar pennor på varandra.

Elevhälsans representanter uppger i intervju att studieron på skolan är ett utvecklingsområde, och att studieron lyfts vid gemensamma konferenser och är ett fokusområde inom ramen för samarbetet med Skolverket. Ingen av representanterna har dock i uppdrag att följa upp studieron på högstadiet genom exempelvis klassrumsobservationer. Rektorn uppger att studieron inte är bra på skolan, speciellt i årskurs 6 och 8, och även om vissa insatser pågår i en årskurs behövs fler åtgärder tas fram för att förbättra situationen. Rektorn har vid tillsynsbesöket inte någon underbyggd uppfattning om hur eleverna upplever studieron på hela skolan, eftersom skolan inte har genomfört några undersökningar med elever det senaste året. Rektorn uppger dock att han har en tanke om att skolan ska börja mäta studieron. Bilden som rektorn har av studieron bygger på närvaro i verksamheten och samtal med personal och vårdnadshavare. I ett yttrande från huvudmannen som inkom till Skolinspektionen efter tillsynsbesöket uppges att rektorn, med stöd av huvudmannen, kommer att genomföra digitala elevenkäter som mäter studieron på Åkerskolan under april 2020.

Skolinspektionens utredning visar att skolans ordningsregler inte efterföljs av lärare och elever. Av observationer och intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att det finns ordningsregler som gäller på skolan, men att dessa inte efterföljs. Elever i årskurserna 7-9 berättar att det finns regler på skolan och att de har pratat om dessa regler vid terminsstarten. En regel är att eleverna inte ska ha sina mobiltelefoner under lektionen, de ska samlas in i en låda vid lektionens början. Vid en lektionsobservation på högstadiet använder eleverna sina telefoner under lektionen till annat än skolarbete. Exempelvis ser elever på filmklipp, en elev pratar i telefonen med högtalarfunktionen påslagen och elever som sitter i ett angränsande grupprum ägnar sig åt sina telefoner istället för lektionsuppgifterna när läraren inte är närvarande. Lärare säger till Skolinspektionens utredare i samband med en lektionsobservation att hen inte rår på att eleverna använder sina telefoner i den utsträckning som de gör, och att studieron i den aktuella klassen är dålig. Rektorn uppger att inte alla lärare följer den lektionsstruktur som skolan ska arbeta utifrån, och att vissa lärare väljer att inte ta striden med eleverna gällande ordningsreglerna. I ett yttrande som inkom till Skolinspektionen efter tillsynsbesöket skriver huvudmannen att rektorn har fattat beslut om att skolledningen ska genomföra två lektionsbesök vardera per vecka, och att under en inledande treveckorsperiod ska skolledningen fokusera på ordningsreglernas efterlevnad och studieron. Denna prioritering görs enligt skrivelsen med anledning av att skolledningen bedömer att personal och elever inte följer ordningsreglerna.

Det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling av elever brister

Utredningen visar att det finns brister i arbetet med att kartlägga elevernas trygghet på skolan, samt att utifrån en kartläggning besluta om och genomföra förebyggande insatser för att motverka kränkande behandling. Av intervjuer med elever, lärare, trygghetsteam och rektorn framgår att skolan inte tar reda på hur eleverna upplever tryggheten på skolan. Tidigare har genomförts kommungemensamma enkäter som innehåller frågor om trygghet, i årskurserna 5 och 8. Vidare har skolan tidigare genomfört trygghetsvandringar, men varken enkäter eller trygghetsvandringar har genomförts det senaste året, enligt rektorn. Rektorn säger att han vid tidpunkten för tillsynsbesöket inte har underlag för att veta hur tryggheten på skolan ser ut.

Representanter för skolans trygghetsteam berättar i intervju att de träffas 45 minuter var fjärde vecka, och att det är för lite tid. Av intervjun framgår att trygghetsteamet inte genomför något arbete för att främja likabehandling och för att förebygga kränkande behandling, även om det är ett av trygghetsteamets uppdrag. Vidare uppger trygghetsteamets representanter att det inte finns en aktuell plan mot kränkande behandling, och att eleverna varken har besvarat enkäter om tryggheten eller genomfört någon trygghetsvandring under innevarande läsår. Åkerskolans plan mot kränkande behandling som skickades in till Skolinspektionen inför tillsynen avser läsåret 2018/19, och det framgår av intervjuer med trygghetsteam och rektorn att skolan inte har upprättat någon plan mot kränkande behandling för läsåret 2019/20. Huvudmannen beskriver i ett yttrande som inkom till Skolinspektionen efter tillsynsbesöket att trygghetsteamet har upprättat en plan mot diskriminering och kränkande behandling, men att trygghetsvandringarna inte är genomförda än. Rektorn uppger att trygghetsvandringarna ska ske i mars 2020. Vidare uppges att Åkerskolan ska genomföra digitala enkäter för att mäta studieron på skolan i april 2020.

Vidare visar utredningen att lärarna inte alltid anmäler kränkningar som de får kännedom om till rektorn. Det framgår av intervjuer med lärare att de saknar en samsyn om vad som är en kränkning och som ska anmälas till rektorn. Vid båda lärarintervjuerna uppges att de saknar forum för dem att diskutera kränkande behandling, och att skolledningen inte heller har diskuterat definitionen och innebörden av kränkande behandling med lärarna, trots att detta har efterfrågats. Lärarna ger slagsmål mellan elever som exempel på vad de anmäler till rektorn, men glåpord och exempelvis att elever skriker nedsättande och kränkande ord till varandra anmäls inte till rektorn. En lärare beskriver att hen måste välja bort vissa strider med eleverna för att fokusera på att ge dem undervisning, och "*då får vissa regelbrott passera*". En annan lärare, som vid skolbesöket har arbetat ungefär i en månad på skolan, uppger att hen inte känner till något om rutinerna för anmälan av kränkande behandling. Lärare ger också exempel på att lärare väljer att "*inte se*" incidenter eftersom utredningarna av kränkningar är så tidskrävande. Av en lärarintervju framgår också att det sker fler kränkningar på skolan än de som anmäls till rektorn, och en lärare uttrycker att hen inte skulle hinna undervisa om hen anmälde alla kränkningar.

Rektorn säger att det finns rutiner som beskriver hur lärarna ska anmäla kränkande behandling. Det har dock enligt rektorn inte varit tillräckligt tydligt med information om vad som ska anmälas och hur anmälan går till nya lärare och vikarier. Rektorn uppger i intervjun att information och rutiner gällande kränkande behandling ska ses över nu när skolan har fler skolledare.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten – elevhälsa

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det saknas tillgång till specialpedagogisk kompetens i elevhälsan som arbetar gentemot förskoleklassen och årskurserna 4-9. Huvudmannen anför att Åkerskolan nu har tillgång till en kommunövergripande specialpedagog och samarbete med en specialpedagog vid en annan skola. Skolinspektionen bedömer dock att dessa åtgärder, som även förefaller vara tillfälliga, inte är tillräckliga för att tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser.

Vidare bedömer Skolinspektionen att elevhälsan som en samlad resurs inte bedriver ett hälsofrämjande och förebyggande arbete som uppfyller skollagens krav. Visserligen genomför personal i elevhälsan enstaka förebyggande och hälsofrämjande insatser var för sig, men insatserna når endast ett fåtal elevgrupper. Det saknas även samverkan mellan kompetenserna i elevhälsan samt mellan elevhälsan och annan personal på skolan. Skolinspektionens utredning visar att det saknas förutsättningar och resurser för att elevhälsan ska kunna arbeta med hälsofrämjande och förebyggande insatser. Flera personal i elevhälsan uppger att tiden inte räcker till för att arbeta med annat än åtgärdande insatser. Skolinspektionen ser allvarligt på att det inom elevhälsan på Åkerskolan saknas både rätt förutsättningar och tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens, för att kunna arbeta med förebyggande och hälsofrämjande insatser, i syfte att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Särskilt mot bakgrund av att Åkerskolan har låga kunskapsresultat behöver elevhälsan arbeta kraftfullt med att undanröja hinder för eleverna att nå utbildningsmålen, i samverkan med övrig personal och skolledning.

Huvudmannen behöver se till att det finns personella resurser och förutsättningar för att följa skollagens bestämmelser om elevhälsa vid Åkerskolan. Huvudmannen behöver också vidta åtgärder för att se till att rektorn och personalen i elevhälsan fullgör de ansvar och de uppgifter som följer av skollagen och läroplanens bestämmelser om elevhälsans utformning.

Rättslig reglering

För eleverna i grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses (2 kap. 25 § skollagen).

Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande (Lgr 11, 2.2 Kunskaper).

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. Arbetet med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning. Arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling, undervisning om tobak och alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning med mera. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (prop. 2009/10:165 s. 276 f).

Skolinspektionens utredning

Av intervjuer med lärare, elevhälsa och rektorn framgår att det saknas tillräcklig tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens i elevhälsan på Åkerskolan. Det finns visserligen en lärare med specialpedagogiska uppdrag som arbetar i arbetslaget för de yngsta eleverna, årskurserna 1-3, och som enligt intervjuer leder ett visst främjande och förebyggande arbete, exempelvis genom handledning av lärarna. För årskurserna 4-9 finns det dock inte någon personal med motsvarande roll att tillgå. Den personal i elevhälsan som arbetar med vissa specialpedagogiska arbetsuppgifter, är socialpedagog. Socialpedagogen förklarar i intervju att hens uppdrag egentligen är riktat mot skolans alla årskurser, men att hen endast har hunnit med vissa åtgärdande insatser i årskurserna 7-9. Huvudmannen uppger i ett yttrande som inkom till

Skolinspektionen efter tillsynsbesöket att Åkerskolan har tillgång till en kommunövergripande specialpedagog. Av skrivelsen framgår också att skolan har inlett ett tidsbegränsat samarbete med en specialpedagog vid en grannskola riktat mot en årskurs, och att skolan ska se över organisationen med tanke på att en lärare på skolan som har specialpedagogisk kompetens inte ingår i elevhälsan.

Skolinspektionens utredning visar att elevhälsan på Åkerskolan inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande. Personal i elevhälsan säger att det inte sker något hälsofrämjande och förebyggande arbete riktat mot eleverna i årskurserna 4-9 på Åkerskolan, vilket även lärare uppger i intervju. Vidare framgår det av intervjuerna att skolpsykologen visserligen finns närvarande på skolan och att hen är behjälplig i den mån hen hinner med, men att hens arbete i realiteten enbart innefattar att utreda enskilda elever. Skolpsykologen arbetar kommunövergripande och är den enda skolpsykologen att tillgå för samtliga skolor i kommunen, och tiden räcker inte för skolpsykologen att arbeta främjande och förebyggande på Åkerskolan.

De hälsofrämjande och förebyggande insatser som kuratorn ger exempel på är att årskurs 8 har ett informationsmöte med ungdomsmottagningen och att flera skolor i Strängnäs kommun har haft samtalscaféer med vårdnadshavare om exempelvis droger. Socialpedagogen och kuratorn förklarar att de har diskuterat ett samarbete med främjande och förebyggande inriktning mellan elevhälsan och lärarna, som ska mynna ut i ett arbete med eleverna i klassrummen. Detta arbete beskrivs dock endast vara på idéstadiet, och att det inte kommit längre beror enligt personal i elevhälsan på skolans personalbrist som leder till att de behöver lägga mycket tid på att täcka upp för frånvarande lärare. Även skolsköterskan berättar om att hen har hälsosamtal med eleverna, men att elevhälsan inte använder samtalen för att kartlägga behov av hälsofrämjande och förebyggande insatser på gruppnivå.

Rektorn uppger att ansvariga på skolan försöker hitta formerna för elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete, men att de inte nått fram än. Enligt rektorn är det ett av de områden som de arbetar med inom ramen för samverkan med Skolverket.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart och ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

I 26 kap. 1 § andra stycket skollagen anges att, om det vid tillsynen av verksamheten vid en skolenhet konstateras återkommande brister som påtagligt påverkar förutsättningarna för elever att nå målen för utbildningen, ska lärarresurserna vid skolenheten analyseras. Av 26 kap. 10 § andra stycket framgår att om en sådan analys ger stöd för det, kan åtgärderna omfatta förändringar i lärarresurserna. I förarbeten anges att analysen bör omfatta antalet lärare, kompetensnivån och hur lärarresurserna disponeras, dvs. inte endast lärartäthet utan även lärarnas utbildning och hur de används (prop. 2013/14:112, s. 47).

Ett föreläggande får, enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen, förenas med vite. Ett föreläggande ska enligt andra stycket i samma bestämmelse förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Åkerskolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Strängnäs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Skolinspektionen konstaterar vid tillsynen av Åkerskolan allvarliga brister i undervisningen som består i att alla elever inte får en undervisning som utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. Skolinspektionen konstaterar även allvarliga brister i verksamheten när det gäller arbetet med särskilt stöd och arbetet med trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling. Vidare bedömer Skolinspektionen att det saknas tillräcklig tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens i elevhälsan för att kunna tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser och att elevhälsan inte arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Mot bakgrund av bristerna i undervisningen och i arbetet med särskilt stöd, samt att skolan har låga kunskapsresultat, bedömer Skolinspektionen att bristerna i elevhälsans arbete är allvarliga. Bristerna innebär att alla elever inte får möjligheter till utveckling och lärande enligt utbildningens mål och att elever som har svårigheter att nå målen för utbildningen, inte ges förutsättningar i form av särskilt stöd, för att ha möjlighet att nå målen för utbildningen. Bristerna i skolmiljön försvårar allvarligt elevernas möjligheter att kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden. Flera av bristerna har funnits under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Övriga områden som har granskats

Skolinspektionens tillsyn vid Åkerskolan har även omfattat områdena Bedömning och betygssättning samt Styrning och utveckling av verksamheten. Skolinspektionens bedömningsunderlag och allmän information om tillsynen finns att läsa på www.skolinspektionen.se.

På Skolinspektionens vägnar

X Elisabeth Wikén

Beslutsfattare
Signerat av: Elisabeth Wikén

X Mari Isacson

Föredragande
Signerat av: Mari Isacson

I ärendets slutliga handläggning har även vik biträdande regionchef Malin Norell, tjf regionstabsjurist Linnéa Lundberg och utredare Jakob Lotz medverkat.

Hur man överklagar, se bilaga 2

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Åkerskolan

Bilaga 2: Överklagandehänvisning

Fakta om Åkerskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Strängnäs kommun under våren 2020. Åkerskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 4 och den 6 februari 2020.

Åkerskolan är en kommunal grundskola som omfattar förskoleklass och årskurserna 1-9, belägen i Åkers styckebruk i Strängnäs kommun. Vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn hade skolan 457 elever.

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Enligt Skolverkets statistik som avser resultat för läsåret 2018/19 var det 32,7 procent av eleverna på Åkerskolan i årskurs 6 som nådde kunskapskraven i alla ämnen. Motsvarande andel i riket var 73,9 procent. 50 procent av eleverna i årskurs 9 på Åkerskolan nådde kunskapskraven i alla ämnen, jämfört med 75,5 procent i riket. 76 procent av eleverna på skolan i årskurs 9 var behöriga till yrkesprogram, jämfört med 84,3 procent i riket. Det genomsnittliga meritvärdet för elever i årskurs 9 på skolan var 186,7, att jämföra med 229,8 i riket.

Enligt Åkerskolans statistik var andelen elever i årskurs 1 vid läsårets slut 2018 som hade nått de nationella målen/kunskapskraven i läsförståelse 66 procent, och 2017 var motsvarande andel 25 procent. Vidare redovisar skolan att andelen flickor som 2018 nådde kunskapskraven i svenska i årskurs 3 var 90,9 procent, och motsvarande andel pojkar som nådde målen i svenska var 78,9 procent. Andelen flickor som 2018 nådde kunskapskraven i matematik i årskurs 3 var 95,45 procent, och motsvarande andel pojkar som nådde målen i matematik var 85 procent.

Trygghet, studiero samt värdegrund

Skolinspektionens enkät (Skolenkäten) som genomfördes på Åkerskolan hösten 2018 besvarades av elever i årskurs 5 och 9, pedagogisk personal samt av vårdnadshavare i förskoleklass och grundskola. Skolenkäten visar att indexvärdet för området *Studiero* för elever i årskurs 5 på Åkerskolan var 3,6, jämfört med 5,0 för samtliga skolenheter i enkätomgången. Indexvärdet för området *Trygghet* för elever i årskurs 5 var 8,0, jämfört med 8,3 för samtliga skolenheter i enkätomgången. Indexvärdet för området *Förhindra kränkningar* för elever i årskurs 5 var 7,0, jämfört med 8,1 för samtliga skolenheter i enkätomgången. Indexvärdet för området *Grundläggande värden på skolan* för elever i årskurs 5 var 7,0, jämfört med 8,1 för samtliga skolenheter i enkätomgången.

Enkäten visar att indexvärdet för området *Studiero* för elever i årskurs 9 på Åkerskolan var 4,0, jämfört med 5,2 för samtliga skolenheter i enkätomgången. Indexvärdet för området *Trygghet* för elever i årskurs 9 var 7,4, jämfört med 7,8 för samtliga skolenheter i enkätomgången. Indexvärdet för området *Förhindra kränkningar* för elever i årskurs 9 var 4,1, jämfört med 6,6 för samtliga skolenheter i enkätomgången. Indexvärdet för området *Grundläggande värden på skolan* för elever i årskurs 9 var 4,5, jämfört med 6,2 för samtliga skolenheter i enkätomgången.

Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.